

Kalevalaseuran 40. vuosikirja

Merkkivuosi on antanut aiheen edellisten Kalevalaseuran vuosikirjojen sisältöön liittyvän etnologisen hakemiston julkaisemiseen tässä niteessä. Arvokkaan asiahakemiston lisäksi siihen sisältyy myös henkilöhakemisto. Niinikään on nyt julkaistu vuosikirjojen 31—40 sisällysluettelo. Tämä vuosikirja on näin ollen tärkeänä avaimena edellä ilmestyneisiin.

Laajin teokseen sisältyvistä tutkielmista on T. I. ITKOSEN »Lapin noitien 'kaksintaistelu' peuralaumasta». Se käsittelee tarinasikermää, joka kertoo Päiviön, Torajaisen ym. suurnoitien kyvyistä maagisin keinoin houkutellessa peuroja luokseen. Tällöin he joutuivat ristiriitaan naapurikylän noidan kanssa. Noita saattoi myös vaeltaa lauman mukana valkeana peurana tai porona. — KUSTAA VILKUNAN »Vuoden neljännekset ja viikkolaskut» on lisänä kirjoittajan kansanomaista ajanlaskua käsitteleviin tutkimuksiin. Varhaisempi kuuviikkoon perustuva ajanlasku on täsmällisempää laskutapaa tarvitsevassa maanviljelysyhteisössä korvattu nelijakoisella viikkovuodella. Ennen juliaanisen kalenterin käytäntöön ottamista saatettiin sen avulla varsin tarkkaan määrätellä aika nimeämällä vuoden neljänpäivä, viikon järjestysluku ja viikon päivä. — Kansanomaiseen ajanlaskuun liittyy niinikään PÄIVIÖ TOMMILAN »Hääpäivän määrääminen vanhan talonpoikaisyhteiskunnan aikana». — MATTI KUUSI selvittää tutkielmassaan »Oravan maanittelu» loitsuihin liittyviä eläinten maanittelunimiä

ja niiden alkuperää. Kirjoittaja osoittaa, että »Oravan maanittelun» edustamalle perinnelajille ovat uskomukselliset nimet vieraita. Maanittelunimien tarkoituksena on pysäyttää ja vallata otus hyväilevin, arvoituskenningin tapaisin deminutiivein, jotka tähtäävät vain siihen itseensä. — Kansanrunouden tutkimusta edustavat teoksessa vielä ERKKI ITKOSEN »Lappalainen haltijatarpari ja sen siperialainen vastine» sekä IRIS JÄRVIO-NIEMISEN suomalaista ja ruotsalaista sanomusperinnettä vertaileva kirjoitus. ILMARI HEIKINHEIMON Kalevalajuhlassa 28.2.1959 pitämä esitelmä »Gottlund ja Lönnrot» käsittelee näiden kahden suurmiehen omalaatuista suhdetta. Kirjallisuuden alaan liittyvät RAFAEL KOSKIMIEHEN kirjoitus »Eino Leinon Tuonelan joutsen» ja KALLE SORAISEN »Juhani Siljon Loitsu».

Vanhan tapakulttuurin piiristä on otettu aihe TOIVO VUORELAN laajaan tutkielmaan »Jouluoljet», joka pyrkii selvittämään tunnetun joulutuvan perimmäistä luonnetta, sekä ILMAR TALVEN kirjoitukseen »Ensimmäinen kaupunkimatka ja siihen liittyviä tapoja». — Kielitiedettä edustavat VILJO NISSILÄN »Perämeren kallat» sekä KAARINA ÅSTEDTIN kirjoitus »Mytologisista *nenä*-yhdyntäisistä». — Suomen ja Unkarin välisen heimotietoisuuden kehittymisestä on kirjoittanut GYULA WEÖRES aiheenaan »Karjala 1700-luvun unkarilaisessa kirjallisuudessa». EEVA NIINIVAARA on kirjoittanut Kalevalan vironkielisistä käännöksistä ja TAUNO TIRRONEN esit-

telee Agathon Reinholmia, taitavaa kansatieteellisten piirrosten tekijää. TAUNO KARILAS on kirjoittanut »Yrjö Kilpisestä kansallisena säveltäjälyyrikkona». A. O.

VÄISÄNEN on laatinut muistokirjoituksen Armas Launiksesta, AUNE LINDSTRÖM Ludwig Wennervirrasta ja AULIS J. JOKI Julius Markista.

IRMELI PÄÄKKÖNEN